

რედაქცია

ბანოვის ქუჩაზე, სტ. მელიქოვის და ახლ. სტამბაში

ბანოვის სახლებში.

ბანოვის სახლებში.

ბანოვის სახლებში.

ბანოვის სახლებში.

ბანოვის სახლებში.

ფრთხილი

გამოდის კვირაობით, ოთხშაბათობით და პარასკეობით

განცხადება

შირიღა ქართულს, რუსულს, სომხურს და სხვა ენებზე.
ბანცხადების ფასი
დიდი ანუ მთლიანად — 1 კაპ., ასო-მთავრულით,
სტრიქონზე — 8 კაპ., ციცეროთი, სტრიქონზე — 5 კაპ.,
და პეტიტით — 4 კაპ.
მთ. სპირიტოზა მოიხზება, რედაქცია გაასწორება
შეამოკლებს გამოგზავნილ სტატიებსა,
დაუბეჭდელი სტატია ავტორს არ დაუბრუნდება.

სამართლებელი

ერთ მოუპოვებელ სიტუაციაზე

ჩვენი ქალაქის ჩივილის უკანასკნელს სხდომაზე, აღიზინებულმა ქალაქის თავის თანამდებობის აღმასრულებელმა პატივცემულ ლ. პ. მლიმიძისგან, სახელობსო შკოლის წესდების თაობაზე, წარმოსთქვა სიტყვა, რომელიც ღირსია ყურადღებისა, რომელიც თითქო ყველასაგან მიღებულ და დამტკიცებულ ქეშმა-რიტებად ითვლება.

უფ. ხმოვანმა მლიმიძისგან სთქვა, რომ ჩვენი ქალაქის ხალხი თანდათან ფუჭდება, ირყენება; თანდათან მუქთ ცხოვრებას, უშრომობა თუ შკოლის მოპოვებას ეჩვევა. ჩვენი ვალია დავიცვათ ეს ხალხი ამ გვარ გაფუჭებისაგან, და ამისათვის ყველაზე უკეთესი და უპირველესი წამალი იქნება სახელობსო სასწავლებელი.

როგორცაღ ძალიან არ გვეჭაზნიკა, ძალიან გვეჩოთირა ყურში ამგვარი სიტყვები, წარმოთქმული ქალაქის მდიანო და ღარბ ხალხზე, რომლისთვისაც ის სახელობსო შკოლა იხსნება. არ გვეჭაზნიკა განსაკუთრებით იმიტომ, რომ ის იყო წარმოთქმული ქალაქის ჩივილში, ისეთს უტრებაში, რომელსაც ამ ქალაქისგან ხალხის წარმომადგენელი შეადგენენ, წარმომადგენელი, რომელთა შორის ზოგიერთს მილიონები თუ არა, ასი ათასი მანეთები მიან ცუტყავისთ მუცელში (ღმერთმა იცის, როგორ შეძენილი)!
ხალხი ირყენებაო, ფუჭდებაო!

ძალიან გაბედული უნდა იყოს, ძალიან სუფთა და ანგელოზივით კეთილი ცხოვრებისა და წმინდა სინილისის უნდა იყოს ის კაცი, რომელიც ამისთანა სიტყვას წარმოსთქვამს.

პატივი გვაქვს მოვასწავლოთ უფ. ხმოვანს მლიმიძისგან, რომ ხალხი არაა და არასოდეს არ არის გარყვნილი და გაფუჭებული; გაფუჭებული არიან, იქნება, რამდენიმე პირნი — ათობით და, თუ გნებავთ, ასობით, რომელიც წრეს გარეთ გასულან და საზოგადო წესებსა და მშვიდობიანობას არღვევენ. და ყველა იცის, რომ ამგვარი პირნი ესრედ-წოდებულს მაღალს სფერაში, განათლებულ საზოგადოებაში უფრო ბლომად მოიპოვებიან, ვიდრე მდებია ხალხში, რომლის წარმომადგენელი უფრო ლუკმა-პურისთვის სხილიან სხვა და სხვა ბოროტებას.

მხოლოდ სახელობსო სასწავლებელი იხსნის ჩვენს ხალხს ამ გაფუჭებისა და გარყვინისაგანაო! მსხომ ძველი, გაცვეთილი საბუთია ყველა იმ პირებისა, რომელთაც რომლისამე თავის წინადადების გაცვანა და გამარჯვება ჰსურთ! სასოფლო შკოლის მასწავლებელი ამბობს, ჩვენ მხოლოდ სოფლის შკოლა გვიხსნისო; პურის მალაზიების თაყვანის-მცემელი ამტკიცებენ, რომ ჩვენი ხალხის ყოველ-გვარი გაჭირებისაგან დამსხნელი მარტო-მარტო სოფლის პურის მალაზიებიაო; ამასვე გვეუბნებიან, ამაშივე გვარწმუნებენ სასოფლო ბანკებისა ანუ გამსესნებელ-შემწახველ ამხანაგობათა დამაარსებელი და სხვ. და სხვ. ღმერთო

ჩემო, ხალხის ცხოვრების გაუმჯობესობისათვის რომ მარტო სასოფლო შკოლები კმაროდეს, ან მარტო პურის საზოგადო მალაზიები, ან მარტო სახელობსო შკოლა, ან მარტო არტელით გამართული ყველის ქარხანა, — ამზე აღილი რალა იქნებოდა! მაშინ თუ ვინაა ერთ-ერთ ამათგანს ყოველ სოფელში და გათავდა საქმე, — მივალწვედით მაშინ ხალხის სრულს კეთილ-დღეობასა და ნეტარ ცხოვრებას!

საუბედუროდ, ეს ასე არ არის: ხალხის ცხოვრება ერთობ მრავალმხრივია, ერთობ ბევრი დამაბრკოლებელი მიზეზი უდგას წინ იმის გაბედნიერებას, ერთობ ბევრი რამ უშლის იმას ნეტარებადინ მიღწევას — და თუ გნებავთ იმის წინ წაწვეა, რომელსამე ერთს საგანს, ერთს სახსარს კი არ უნდა მისდევდეთ, ყველა მხრით უნდა მიადგეთ ამ ცხოვრებასა და ყველა მხრით უნდა ცდილობდეთ იმის დამაბრკოლებელ მიზეზების მოსპობას.

მს უბრალო ქეშმარიტება ვერ გაუგიათ ჩვენს საზოგადო საქმეების მოთავეთ და ამით ხან-და-ხან ამ საქმეებს არა-მცირედი დაბრკოლება ეძლევათ.

მს სიტყვები, და განსაკუთრებით ამ შენიშვნის წინა სიტყვები ჩვენ გასძლენა უფ. მლიმიძისგან გვარის ხმოვანებისა და საზოგადო საქმეების მოთავეებისაფვის. და უკანასკნელ ეტყვიით იმათ, რომ სწორს და პატიოსანს მიზნადინ მრუდე გზითა და შეუსაბამო მოსაზრებით კაცი ვერასოდეს ვერ მიადწევს...

საუბედუროდ, ეს ასე არ არის: ხალხის ცხოვრება ერთობ მრავალმხრივია, ერთობ ბევრი დამაბრკოლებელი მიზეზი უდგას წინ იმის გაბედნიერებას, ერთობ ბევრი რამ უშლის იმას ნეტარებადინ მიღწევას — და თუ გნებავთ იმის წინ წაწვეა, რომელსამე ერთს საგანს, ერთს სახსარს კი არ უნდა მისდევდეთ, ყველა მხრით უნდა მიადგეთ ამ ცხოვრებასა და ყველა მხრით უნდა ცდილობდეთ იმის დამაბრკოლებელ მიზეზების მოსპობას.

მს უბრალო ქეშმარიტება ვერ გაუგიათ ჩვენს საზოგადო საქმეების მოთავეთ და ამით ხან-და-ხან ამ საქმეებს არა-მცირედი დაბრკოლება ეძლევათ.

მს სიტყვები, და განსაკუთრებით ამ შენიშვნის წინა სიტყვები ჩვენ გასძლენა უფ. მლიმიძისგან გვარის ხმოვანებისა და საზოგადო საქმეების მოთავეებისაფვის. და უკანასკნელ ეტყვიით იმათ, რომ სწორს და პატიოსანს მიზნადინ მრუდე გზითა და შეუსაბამო მოსაზრებით კაცი ვერასოდეს ვერ მიადწევს...

ფაქტები

შთამომავლობა ნადირ-შაჰისა *)

(სტრატეგიული მოახზობანი)

სპარსეთში ნახარებისაკენ არის ნიშნავრის სოფელი. მს სოფლის მოსაველი სულ სარწყავია; ჩვეულება იყო, რომ ყოველ წელიწადს მერტუეს დაიჭერდნენ, რომ წყალი ყველას რიგით მისცეს ყანების მოსარწყავათ; ყოველთვის მერტუეში ყურს არ უგდებდნენ, მდიდარი მოსახლეებისაგან ქრთამს იღებდნენ და იმათ ამოღებდნენ წყალსა და ღარბი მოსახლენი ჩივბოდნენ უწყლოთ და იმათი ყანები ხმებოდა.

მართს წელიწადსაც აღმობარჩიეს მერტუედ ქურჭი იმამ-პური შეილი ნადირა. იმ წელიწადს ნადირა ძალიან ბეჯითად უყურებდა წყალსა და ღარბებს თავის რიგზედ წყალს ამოღებდა; თუმცა მდიდარნი ჩივებობისამებრ ნადირას ჰპირდებოდნენ ქრთამსა, მაგრამ ეს არა თანხმდებოდა. ამ მდიდრებმა ნახეს, რომ ქრთამით არა განდარს, დაიწყო ერთმა მდიდარმა კაცმა ძლიერობით წყლის წაღება. ამასვედ ნადირა გაჯავრდა, ამოიღო

დანა და ამ კაცს ყური მოსჭრა, რათგანაც ჰქონდა მიცემული ნება, ვინც რომ წინააღმდეგობა უყოს, იმან დასაჯოს ისა.

მს ამბავი რომ შეიტყეს სოფლებმა, ნადირას ყური მოუჭრია, ამასზედ შეეშინდათ და ძლიერობა აღარ დაიწყეს და ნადირამაც თავის რიგზედ ყველას წყალი მისცა, ყველამ მორწყეს თავიანთ ყანები და არავის გაუხმა ჰპირახული.

ამასვედ ყველამ ნადირა შეიყვარეს და პატივსაც სცემდნენ. მს ამბავი წავიდა გარეშე სოფლებშია, იმათაც მოიწონეს ნადირას მოქმედება.

შემდეგ წელიწადს კიდევ აღმობარჩიეს ნადირა მერტუეთ; რა სპვირეველა, კიდევ კარგათ რიგინათ მოიქცა და ყველას უშინდათ, წინააღმდეგობას ვეღარ უშვებოდნენ.

ამ დროებში მოვიდა ანბავი, რომ ხოჯანსელები, რომელიც იმათი მოსამძღვრენი არიან და მარადის მტრობდნენ მათთან, მოდიანო, რამ ნიშნავრის სოფელში წახდინდნენ. მაშინვე ნადირამ განკარგულემა მოახდინა, რაოდენიმე ცხენოსანი კაცებო შეჰყარა და რომელს გზაზედაც უნდა მოსულიყო მტერი, იმაზედ უბაძანა რაოდენიმე ორმოები მოსთახრონ; იმ ორმოებში კაცები ჩასხა გატყენილი სოფლებითა, და უთხრა

იმათ: ჩვენ ცხენოსნები მივეგებებით მტერსა და დაუწყებთ სროლასა და მერე მალე უკან გამოვიქცევითო; ისინი, რასაკვირველია, უშიშრად გამოვიდებიან, ჩვენ რომ გამოვიცოდებით ორმოებსა, ისინი რომ მოახლოვდებიან თქვენს ორმოებსა, ვერ დაგინახვენ და თქვენ ესროლეთ თათები.

მართლაც, მტერი რომ მოუხვდა სოფელსა, ნადირა თავის ცხენოსნებზედ წინ მიეგება და სროლა დაუწყებდა და მალე უკან გამოიქცა, მტერთა უშიშრათ მოაქენეს ცხენები, წინაც აღარ დაინებდეს — თუ რა ანბავია, როდესაც მოახლოვდნენ ორმოებს, მაშინვე ორმოში მჯდომთა დაუწყეს სროლა, მტერს ძალიან შეეშინდა, დაბრუნდნენ და გაიქცნენ; ნადირა გამოუდგა; მათგანი მრავალი დახოცა და მრავალი ცხენი და იარაღი წართო და გამარჯვებული მობრუნდა სოფელში.

ამასვედ ხმა გავარდა თითქმის მრთელს სპარსეთში. მერე ნადირამა თქვა: აქ ჩემი ღვამა აღარ შეიძლება, უნდა მე ჩემთვის უშეტესი პატივცემული ადგილი ვიშოვრო. შავიდა გარეშე სოფლებში, ხალხი მოგროვდნენ ამასთან; ამან მოიტახოვა მათგან ცხენოსანი კაცები, თავინთ ნებაყოფლობით მოვიდნენ,

შეიყარნენ ვეღრე ორმოც კაცამდის; აღვა ნადირა, წავიდა სხვა ქვეყნებში საკენ; დღე-ღამე ემატებოდნენ კაცები ისე, რომ შეიყარნენ ვიდრე 1,000 კაცამდის.

მს ამბავი რომ შეიტყუა სპარსეთის მეფემ შაჰ-სულთან-ჰუსეინმა, ნახა, რომ ნადირა ძალიან ძლიერდება, შეეშინდა, ფიქრობდა, რომ როგორმე შეირიგოს. შაჰთან ერთი არყუთთაშვილი იყო, აქედამ ზევლად წავახრილი და იქ გათათრებულთი, რომლისათვისაც ხანობა მიეცათ, უწოდებდნენ მას მაირ-ხან; იმას უბძანა შაჰმა, რომ წავიდეს ნადირთან, ეგებდის როგორმე შეირიგოს; მაირ-ხანი წავიდა ნადირთან, სთხოვა იმასა, მასგამ ნადირამ არ შეიწყნარა იმისი თხოვნა, მხოლოდ უსე გაუმგებობა და მაირ-ხანი ნადირასა და მაირ-ხანს რომ მოვიდა შაჰთან და უთხრა, რომ ნადირა არა მოვიდება შაჰს ძალიან ეწყინა და გაჯავრდა კიდევ მაირ-ხანსედა, მანცა იმის მიხედვით

ამ დროებში შაჰი გარდაცვალდა დასვეს შაჰათ მისი მცირეწლოვანი შვილი. მს ამბავი რომ შეიტყუა ნადირამ, თქვა: ეხლა არის დრო წასვლისა. მოვიდა ისაანს ახალ შაჰთან თხვის კაცებითა და დაუბოროწილდა და სთხოვა, რომ მიიღოს და დაუბრუნოს თანამდებობა. შაჰმაც

*) „დროება“, № 23.

კი, როცა სამ-ოთხ წელიწადს და-ყოფენ შკოლაში, ნამდვილად და-წყებინონ ამის შესწავლა.

მომეტებული ნაწილი ხმოვანები-სა და თანხმდენ იმაზე, რომ ხსენე-ბული სასწავლებლის წესდებას ნუ შესცვლიან; მხოლოდ ამ შკო-ლის ინსტრუქციაში მოიხსენებენ, რომ თავიდანვე მიჰქციონ ყურად-ღება ხელოვნობის შესწავლას.

ჩვენი ქუჩების განათების მეიჯა-რადრეს უფ. ძასუმოვსაც მოხვდა ამ კრებაზე: უფ. ხმოვანმა სურგუნოვმა განაცხადა, რომ უფ. ძასუმოვს ძა-ლიან ცუდად მიჰყავს შალაქის გა-ნათების საქმეო, ზოგიერთს ქუჩებს სულ არ ანათებს და დილით დანი-შნულ საათზე უფრო ადრე აქრობს და სალამოთი უფრო გვიან ანთობ-სო. * იმ ოცს მუხლში, რომელიც შალაქის მამგებლისაგან შეკრულს კანტრაქტში არისო, სთქვა უ. სურ-გუნოვმა, ყველაზე უფრო ბეჯითად უფ. ძასუმოვი მე-14 მუხლს ას-რულებსო: იმ მუხლს, რომელიცა მოხსენებულია, — თუ რა დროსა და რამდენი ფული უნდა აიღოს მეი-ჯარადრემ შალაქის ხაზინიდან! * უფ. ხმოვანმა სურგუნოვმა წინადადება მისცა ჩივივს, რომ თითო ფანარზე, 20 მანეთის მაგიერად, 15 მანეთი მისცენ მეიჯარადრეს და ამას გარდა შალაქმა ქუჩების განათებაზე ზედ-მხედველობა იქონიოს.

*** „თფილისის მოამბე“ გვაცნო-ბებს, რომ შუთაისისა და აჯამეთის სტანციებს შუა გაფუჭებული ხიდი იმდენათ გაუკეთებიათო, რომ ზედ თა-ვის რიგზე გადი-გამოდის რეინის გზის მატარებელიო.

*** როგორც იყო რუსეთის ფოჩ-ტის მოსვლას ველირსეთ. მაგრამ ჯერ მხოლოდ მოსკოვის გაზეთები მო-ვიდა ისიც ძველი, ასე რომ სულ უკანასკნელი № მაგალითად „მოს-კოვის შუყებებისა“ 15 თებერვლის ნომერია.

ბუშინ კიდევ რამდენიმე ფოჩტა ერთად მოვიდა.

„დროშის“ კორესპონდენცია

შუთაისი, 23 თებერვალს. რაც უფ-რო ხანი მოდის, თან-და-თან ემატე-ბა ჩვენ შუთაისის საზოგადოებას ინ-ტერესი საზოგადო საქმეებში მოწა-წილეობის მიღებისა. მაგრამ, რად-გან ყველაზედ უფრო ჯობის სწეუ-ლება გავრცელდა ჩვენში, ამისათვის პირველად ფულის მოსაპოვებელ წყა-როების აღმოჩენას მიჰყო ხელი ჩვენ-მა საზოგადოებამ: შესდგა სხვა და სხვა კრედიტის ბანკები — ხელოვნე-ბის, ქალაქის საზოგადო და სხვ.

რადგანაც ჩვენმა საზოგადოებამ მიჰყო ხელი საზოგადო საქმეებს, იმე-ლია, ის არ გაუშვებს უყურადღებოდ ერთს ნაკლულევანებას ჩვენის ქა-ლაქისას, რომელიც ყველაზე უფრო მძიმე ტვირთათ ადევს გაჭირვებულს დაბალს ხალხს. ეს ერთი ნაკლულე-ვანება მდგომარეობს იმაში, რომ არც ერთი საავთმყოფო სახლი არა გვაქვს ჩვენ შუთაისში. ისე დღე არ გაივლის, არ გაიგონოთ, რომ აქ საცოდავი კაცი უპატრონოთ მოკე-დაო, ბინა არ ჰქონდა, მომვლელი არ ყავდაო. მის არ გაუგონია შუ-თაისში ნიადაგი საჩივარი მცხოვრე-ბლებისა, რომ რა მეშველება ჩემს მოსამსახურეს ტიფი ანუ მუცელა, ან რამე სხვა სჭირსო და სად წავი-ყვანოვო? მის აქვს იმდენი შეძლე-ბა, რომ ცალკე მიუჩინოს სახლი ავთმყოფს მოსამსახურესა, განსა-კუთრებით იმ შემთხვევაში, როდესაც იმათ სახალი სჭირსო.

ამ ნაირის ნაკლულევანებით, ბე-ვრი საცოდავობა ხდება, სწეულება ხშირათ მთელს ოჯახში ვრცელდე-ბა და ხშირათ უბედურათ თავდება ოჯახისათვის. სად აქვს ღარიბს სა-შუალება ექიმს დაუძახოს? მინ ყავს მომვლელი? მინ არის მისი პატრო-ნი?

შუთაისში ამ ქამად, გარდა სამხე-დრო გოშპიტლისა, სხვა საავთმყო-ფო სახლი არ არის. თუ არის იქ ადგილი მომეტებული, მაშინ შეი-ძლება, დიდის მეცადინეობის შემ-დეგ, მიიღონ სამოქალაქო წოდების კაცი, თუ არა და, თუნდ ქამი დაე-

მაროოს შენს სახლში ვისმეს, მისს თავშესაფარ ბინას ვერ იზოვი.

ადგილი წარმოსადგენია თუ რამ-დენი სიკვდილი ხდება შუთაისში სა-ავთმყოფო სახლის უქონლობის მი-ზეზით. სხვათა შორის, მოვიყვან ერთს უბედურ შემთხვევას, რომელიც ამ დღეებში მოხდა შუთაისში:

მრთს რიგიან ოჯახში იღვა მო-ჯამაგირეთ დედაკაცი; ოჯახის პა-ტრონმა ქალმა ორსულობა შეამჩ-ნია ამ დედაკაცს; მაგრამ ის უარს ამბობდა, ორსულათ არა ვარო, რა საკვირველია მისთვის, რომ ეშინო-და, თუ გავაზილე ორსულობა, გა-მაგდებნო და ულუკმა-პუროთ დაერ-ჩებოო.

ბოლოს ბუნებამ თავისი მოითხო-ვა; ქალს თურმე მუცელი ასტივდა; შუალამედინ როგორც იყო მოით-მინა; ნაშუალამევის ორს საათზედ დედაკაცი გავიდა სამზარეულოსთან და იქ შობა ყმაწვილი ბნელაში, ამ თებერვლის სიცივეში. იმის კენესა, ოხერა და ბავშვის ყვირილი გაუგო-ნია მოჯამაგირე ბიჭს, გასულა გა-რეთ, უნახავს ქალი ამ მდგომარეო-ბაში; წამოიყვანეს და სამზარეულო-ში დააწვიეს. მეორე დღეს ბავშვი მოკვდა. მქიმებმა შეამოწმეს, რომ ბავშვი მისთვის მომკვდარაო, რომ ჭიპი მოუხსლენია ქალსო და ცო-ტა ყელშია უნახეს ფრჩხილის ნა-კიდები; ამ მიზეზით გამოძიებელის ხელში ჩავარდა საქმე.

სიკვდილი უნდოდა ქალს ბავშვი-სა, თუ, როგორც ჭიპის მოგლეჯა ვერევე ყელში ფრჩხილის მოკვრა გაჭირვებისაგან დაემართა, — ამას სა-მართალი გამოაჩენს. მხოლოდ სა-ქმე იმაშია, რომ შემდეგ გამოძიების დაწყებისა, ქალი შეშინდა, იმას უთხ-რეს თურმე, რომ შენ სიმბირში გავ-ზავნიანო და საცოდავი ღამე სადღაც დაიძალა მებუთე დღეზედ დაბადების შემდეგ.

ამნაირი ბევრი უბედურება გვარ-წმუნებს ჩვენ, რომ მიუცილებელი საქირო არის შუთაისში საავთმყო-ფო სახლის გამართვა; იმას შეუძლია ბევრი საცოდავი კაცის უბედურები-საგან გამოყვანა.

იმედია, შუთაისის შალაქის გამ-გეობა მიჰქცევს ყურადღებას და დიდს სასარგებლო საქმეს და საზოგადოე-ების შემწეობით დააწესებს საავთ-მყოფო სახლს.

მ. ჩ.

შიზიპი, თებერვლის 25-ს. მტერი შეგიწუხდეთ, როგორც ჩვენი შიზი-ყის ზოგიერთი სოფლები ამ ქამად ქურდობისაგან შეწუხებულნი იყენენ. დღე არ გავა ისე, რომ სოფლის სასამართლოში რამოდენიმე კაცი ქურდობის თაობაზე არ ჩიოდეს.

მიკვრის და გამკვირვებია, რომ ჩვენ სოფლის მოხელეებს იოტის ოღენა ყურადღება არა აქვთ ამ საქ-მეზე! მაგრამ ან რა გასაკვირველია, როდესაც თვით ესენი არიან ქურ-დების უსტაბაშები, თვით ესენივე სარგებლობენ ამ ნაირ მოქმედებით!

ნათქვამია ქართული ანდაზა: „მე-ქოთნე ქოთანს საიდანაც უნდა, ყურს იქით გამოაბამსო.“ ჩვენი სოფლის მოხელეებიც ამ ნაირად იქცევიან; როგორც უნდათ, ისე აჭ-რელებენ საქმეს. თუ ქურდები ამა-თი დოსტები არიან, მაშინ ისე და-ფარვენ, ისე ჩაატარებენ მათ საქმეს, ვითომც არაფერი; თუ ქურდები ამათი არ გამოჩნდნენ, მაშინ თვი-თონ იციან, როგორც მოეპყრობიან მათ.

წასულ კვირაში მე დავესწარი ჩვენი სოფლის სასამართლოში, სა-დაც ნამდვილად დაერწმუნდი, რომ მიზეზი ეგეთი ხშირი ქურდობისა სულ ჩვენი სოფლის მოხელეები ყოფილან. მიველ სასამართლოში იმ დროს, როდესაც გადაწყვიტათ საქ-მე ერთი პატარა ბიჭისა, ქურდობის თაობაზე, რომელსაც ინდოურის მო-პარვას აბრალებდნენ. წამოიძაროთ მწერალი თავის ადგილიდან, მრის-ხანე სახით უბრძანა ხალხს დაჩუმე-ბულიყო და მოესმინათ სუდიების გადაწყვეტილება. ხალხი დაჩუმდა და მწერალმა დაიწყო კითხვა თავის ღრმა სიტყვებით დაწერილი განაჩე-ნისა:

„1877 წელსა, თებერვლის ამა-და-ამ დღესა, შემოიტანა საჩივარი მ. სასოფლო სასამართლოში გლეხმა

დიდის სიამოვნებით მიიღო და პირ-ველი ვეზირობა მისცა. ნადირა დარ-ჩა აქა რაოდენიმე ოვე, სანამ შეი-ტყო ყოველივე გარემოება მეფობის წესისა, გაიცნო ყოველი კარის კა-ცნი და ყველას გაუმეგობრდა, უმე-ტესად მაირ-ხანსა. როდესაც კარგათ გაიგო ყოველი ანგარიშები, ერთ ღამეს წავიდა შაჰს სადაც ეძინა, აი-ლო ბალიში, დაადო პირზედ და დაახრხო.

ლილაზედ წავიდნენ, ნახეს, რომ შაჰი მომკვდარაო; მაშინვე დიდი არეულობა მოხდა, დაიწყეს თვის შორის რჩევა — თუ ვინ უნდა აღმო-არჩიონ შაჰათ, რადგანაც შაჰის მემ-კვიდრე არავინ დარჩომილიყო; კარის კაცებმა დაიწყეს რჩევა — თუ ვინ უ-მეტესად ღირსეულია. რასაკვირვე-ლია, ნადირას მომზადებული ჰყვან-და პირველი კაცები და უმეტესად მაირ-ხანი; დაიძახა მაირ-ხანმა, რომ ჩვენში ნადირაზედ უკეთესი და ღირ-სეული არავინ არის! * ამაზედ ყვე-ლანი დათანხმდნენ და აღმოარჩიეს ნადირა შაჰათ.

ნადირა როდესაც დაჯდა ტახტზე-და და დამკვიდრდა მეფობაზედ, მო-ახდინა ყოველივე განკარგულება, რაც შეეფერებოდა იმის მეფობასა, და მერე ადგა წავიდა სასიარულოთ

თავის მეფობაში. მოიარა ქვეყანა და მოვიდა ისევ ისაანს.

მერე თქვა: მე ხაზინა ცოტა მა-ქვსო და ამ ფულით მეფობა არ შე-იძლებაო, — მოინდომა წასვლა ინ-დოეთს, — ის მდიდარი ქვეყანა არი-სო, იქილამ საუნჯეს ბევრს მოვი-ტანო.

მოემზადა ლაშკრათ ინდოეთისა-კენ და წავიდნენ.

ინდოეთის ხემწიფემ რომ შეიტ-ყო ნადირ-შაჰის მოსვლა, დიდი ჯა-რი მოამზადა და მიეგება წინა. შა-რის წინად მოუძლოდნენ როდენი-მე ასი სპილონი, იმათ ცხვირებზედ ანუ ხორთუებზედ მოებათ ხმლები და ზურგზედაც დაედოთ წვრილი ზარბაზნები ანუ სამბურაკები, ასე რომ ჯერ უნდა სპილოებით შემო-ეტყინათ სპარსეთის ჯარისათვის, რომ ის სპილოების ცხვირზედ მობმულის ხმლებით დაეხოცნათ სპარსეთის ჯა-რი და ზარბაზნებიც ესროლოდ, რომ იმით შეაშინონ ნადირ-შაჰის ჯარი და მერე იმათმა ჯარმა შემოუტოოს და გააქციოს.

ნადირ-შაჰს რომ მოახსენეს ეს ანბავი, უბძანა თავის კაცებსა, რომ მრავალი ჩალა და ეკლები მოაგრო-ვონ და რაც ულაყები არის აკიდე-ბული ლაშკრის საზრდოთი, ისინი ჩამოხადონ და ის ეკლები და ჩალა

აჰკიდონ ვირებსა და თვითო კაციც მიუყენონ ვირებსა და ანთებული ფიტლები მისცენ ყველას, და ამნაი-რათ მოამზადა. იმათი სპილოები რომ მოახლოვდნენ, ამათაც ვირე-ბი მირეკეს იმათკენ, ცეცხლი მოუ-კიდეს ეკლებსა, ჭაჭა-ჭუჭი რომ და-იწყო, ვირებმა ყვირილი შეჰქნეს და გაიქცნენ სპილოებისაკენ; დაფთხნენ სპილონი, დაბრუნდნენ, ნაცვლად მტრის დამარცხებისა დაბრუნდნენ თავიანთ ჯარზედ და სულ ფეხ ქვეშ გათელეს. ნადირ-შაჰის ჯარმაც შე-უტია და ამნაირად ძალიან დაამარ-ცხეს ინდოეთის ჯარი.

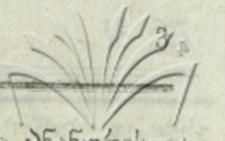
ნადირ-შაჰი მივიდა ინდოეთს, იქა-ური ქალაქები დაიჭირა. მერე იმათ-მა მეფემ გამოუგზავნა დესპანი ნა-დირ-შაჰსა და სთხოვა შერიგება. ნადირ-შაჰმა მრავალი ფული, თვალ-მარგალიტი და სხვა ძვირფასი ნიე-თები მიიღო, შეურიდდა და დიდის სიმდიდრით წამოვიდა ისაანს. იმო-ტელა ფული და ძვირფასი თვალ-მარგალიტი გამოიტანა, რომ ჯერ აქამდინაც არის სპარსეთში იმ ძვირ-ფასი თვალ-მარგალიტისა.

მა დიდი ხაზინა რომ შეიძინა ნა-დირ-შაჰმა, მერე მოემზადა, რომ გვი-რგვინი დაედგას. დიდი მომზადება ნახა და აღმოარჩია ადგილი გვირგ-ვინოსანობისათვის მულან-ჩოლის

მინდორი, რომელიც დიდი ადგილი არის ლანქარანის უფლებში; ამისთანა ვრცელი ადგილი აღმოარჩია, რომ მოწყვეთნი ხალხნი არ შეეწროე-დნენ. მომზადება ჰქონდა, ვიდრე ასი ათასი კაცისა. მოწყვეთნი იყე-ნენ ყოველის ქვეყნებიდან პატიოსან-ნი გვამნი, თუ მაჰმადიანნი, თუ ქრის-ტიანნი; მათ შორის სომხის პატ-რიარქიც იმყოფებოდა. დიდის ცე-რემონით გადიხადეს გვირგვინოს-ნობა.

როდესაც ეს ცერემონია გაათავეს, ნადირ-შაჰ წამოვიდა ისაანს; ამას მოახსენეს, რომ მსმალის ჯარი აწუ-ხებს ჩვენს ხალხსაო. შაჰი მოემზა-და ლაშკრათ მრევნისაკენ, სადაც იღვა მსმალის თოფალ-მსმან-ფა-შა თავის ჯარითა. მსმან-ფაშას რომ შეეხმა ნადირ-შაჰის მისვლა, მრევ-ნის ციხე დაცალა და წავიდა, ზან-გის მდინარის გაღმა ცარიელი მინ-დორი არის, თავის ურდო იქ დაი-მაგრა; ჰყვანდა ვიდრე სამოცი ათას კაცამდის; დიდი ბანაკის ადგილი დაი-ჭირა და შემოავლო დაბალი კედელი, რომელიც ცხლაცა ჩანს, და იქ დადგა.

ნადირ-შაჰი რომ მოვიდა მრევანს, ნახა ციხე ცარიელი იყო, მხოლოდ ერთი დიდი ზარბაზანი იყო, უბძანა, რომ ის ზარბაზანი წაიღონ ბანაკში და თვითონ წავიდა მსმალის ბანა-

ბ. თ.—მა ინდოურის დაკარგვის თაობაზე თავის მეზობლის ს. თ.—ზე. ზანიხილეს რა სულიერებმა ეს საქმე, კანონის ძალით გადაწყვიტეს ამ ნაირად: უნდა ს. თ.—მა ჩააბაროს ბ. თ.—ს თავისი ინდოური და გადხადოს ტრაფი რვა მანეთი სულიერების სასარგებლოდ. სანამ ესე შემოსწავლილი ტრაფი არ ჩაბარდეს სულიერებს, მანამ უნდა იყოს ს. თ.—ს გირაოები უპირატესი: ორი ქვაბი, ორი სიმი, ერთი თოფი და ერთი ცხელი.

ზათავა თუ არა განაჩენის კითხვა, ხალხმა ერთბაშად შეჰქნა ყაბუჯი:

— ახია მაგაზე რვა მანეთი ტრაფი, ახია! ჯერ ეგრე პატარა მაგ საქმეს ჩადის, რომ გაიზდება, ხომ ამავედო ჩვენი სოფელი?!

— შენ რაღასა ჩივი, დედაკაცო? ჰკითხა მამასახლისმა ერთ დედაკაცს, რომელსაც ცალ ხელში ეჭირა ტიკი და მეორეში ხელადა.

— აი რასა ჩივი, შენი ჭირიმი, მამასახლისო; გთხოვ, ეს ტიკი და ხელადა პატახანს თქვენ ტოლზე იდევას, სანამ ჩემ საჩივარს მოვახსენებდე: წუხელ ვანშიამი გახელი თუარა, რაღაც საქმისთვის გარეთ გამოვედი; ღმერთმა მაგონა და მივიხედე მარნისაკენ; შევამცნიე, რომ მარნის კარი ღია იყო და მივედი გამოსახურავად; სანამ მე რაზას ხელს წავავლებდი, მანამ მარნიდამ გამოცვიდნენ ქურდები; შიშისაგან იქვე გული შემიღონდა და დავიწყე ყვირილი, ჩემ ხმაზე მოცივიდნენ მეზობლები, ზოგი კეტით, ზოგი სანთლით; მაგრამ ქურდების კი ვერა გაიგეს-რა. ბოლოს შევედი მარანში, შენი ჭირიმი, და ენახეთ, რომ ქვევრი ახლილი იყო, ეს ტიკი და ხელადაც ქვევრის პირა სავსეები დევდოთ. მსლა გთხოვ, შენი მუხლის ჭირიმი, გამოიძიოთ ქურდები, შემატყობიოთ — თუ ვის უნდოდა ჩემი დაღუპვა და დანელება.

მოისმინა რა საჩივარი დედაკაცი-სა, მამასახლისმა გადასცა ეს საქმე სულიერებზე, რომლებიც მოწიწებით შეუდგნენ ქურდების გამოკვლევას.

სულიამ აილო ტიკი ხელში და გამოუცხადა ხალხს:

— ხალხნო, არავის გეცნობილეთათ ეს ტიკი?

— რა ვიცით ვისია, ტიკი ტიკსა ჰგავს! უპასუხა ხალხმა.

— ზირო, წადი მკუპრავს დაუძახე, ეხლავე აქ ჩამოვიდეს! უბრძანა სულიამ.

არ გასულა ნახევარი საათი, მკუპრავიც მოვიდა. შეგნეს თუ არა ტიკი, მაშინვე იცნო ვისიც იყო. მაგრამ იგრე ჩაატარეს ეს საქმე სულიერებმა, ვითომც არც კი ვისმე ეჩივლოს იმათთან, რადგან ეს ქურდები ჩვენი მოხვედების დოსტები გამოდგნენ.

მ. მნელი

რუსეთი

„მმართველობის მოამბეში“ დაბეჭდილია, როგორც გუშინ ჩვენს ძალაქში მოსული დეპეშა გვაცნობებს, გამამტყუნებელი აქტი იმ პირებისა, რომელთაც აბრალდებენ უკანონო საზოგადოების შედგენას იმ განზრახვით, რომ „აწმდგომარე სახელმწიფო წყობილობა დაარღვიონო;“ ზოგიერთები მტყუნდებიან კიდევ იმაში, რომ ისინი ხალხში აღკრძალულ წიგნებს აერცვლებდნენ ხალხის ასაჯანყებლად. სულ 60 ბრალდებულია, ამათში 45 კაცი და 15 ქალი.

უცხო ქვეყნები

ოსმალეთი

თუმცა, როგორც ზევით მოვიხსენეთ, მოსკოვის ფოჩტა მოვიდა, მაგრამ ძველი ნომრებია და ამის გამო ახალ ამბებს ისევ მხოლოდ ტელეგრამების საშუალოებით ვცუობულობთ. ამ ტელეგრამებში შემდეგი ამბები სწერია:

რუსეთის მმართველობამ გამოცხადებინა, რომ რვა ახალი კორპუსი შესდგეს. ამ განკარგულების შემდეგ, რუსეთის ჯარის დათხოვნაზე ლაპარაკი სრულებით უადგი-

ლოა. მაგრამ ოსმალთს ოფიციალურს გაზეთებში მაინც სწერენ, რომ ჩვენ არასოდეს არ გვითხოვნი რუსეთისათვის, რომ იმან თავის ჯარები დაითხოვოს.

— მრთს ოსმალეთის გაზეთში დაბეჭდილია, რომ პორტამ მტკიცე გადაწყვეტილება მიიღო, რომ პატიონსად შეასრულოს ყველა ცვლილება, რომელიც იმან თავის ქვეშევრდომებს შეჰპირდა. მაგრამ ამასთანავე ის აგრეთვე მტკიცე დგას იმ გადაწყვეტილებაზე, რომ არაის არ დაუთმოს არცერთი ნაჭერი მიწა თავის სახელმწიფოსა და საზოგადოთ ყოველის ღონისძიებით დაიცვას თავის იმპერიის ერთობა.

— ლონდონიდან იწერებიან, პორტამ გამოაცხადა, რომ ომის გამოცხადება ურჩევნია იმას, ვიდრე იმ პირობებზე დათანხმება, რომლის მიღებასაც მეროპა თხოულობს.

ჩარნომორია

ჩერნომორიის წარმომადგენელი, სტამბოლში, დამდგარან იმ გადაწყვეტილებაზე, რომ, თუ ოსმალეთმა ნიკშიტის სიმაგრე და სპიცის ნავსადგური არ დაგვიტოვო, ისე მორიგება შეუძლებელი არისო. ოსმალეთი ჯერ-ჯერობით არ თანხმდება ამ პირობაზე.

ყუბანის თამი *

(მოკლე ეტნოგრაფიული მიმოხილვა)

(დასასრული)

ხმარის სიმაგრის მახლობლად, ჩრდილოეთის მხრით, იმყოფება ქვის ნახშირის მადანი, რომელიც ერთს ურიასა აქვს იჯარით აღებული. აქ მუშაობა მარშან ჩვენს ქიზიყელესაც ერგოთ ცოტას ხნობით.

ხმარისავე სიმაგრის მახლობლად, სამხრეთის მხარეს, ზედ მალაოს წოწოლა ქანჩახზედ გადმოდგმულია ერთი მშენებელი ეკლესია (აქ დასახლებულ ოსებს სწადიან ამისი განახლება „წმინდის შიორგის სახელობაზედ“ და ასე ამბობენ, რომ ჩვენს სალოცავად უნდა გავხადოთო?) შენობა იმ არხიტექტურაზედ არის ნაგები, როგორც ოფილისის

* „დროება“, № 23

სიონი, მცხეთისა და პანკისის ეკლესია. მრთის სიტყვით, ეს ეკლესია იმ ნაირ თაღითა და ფუნდამენტით, იმ ნაირ მოყვითლო ქვით არის, მდლიდამ დახურული და კედლებიც იმ მსგავსი ქვითა და მასალით არის ნაგები, როგორც აქა ხსენებული ეკლესიები. ამ ნაირი ქვა არც აქა და არც მთლათ საქართველოში არ მოიძიება; უცხო ქვეყნიდან არის გადმოტანილი. შენობა დაძველებულია და ქვა დაფუცენა-ვეებული, მაგრამ სიმკვირვე-კი შეურყვეველი. ზედ წარწერილი არსად არ ამჩნევია. როგორც ქართველთ მატიანენი გვაცნობებენ, თუ მართლა ოფილისის სიონი და მცხეთის ეკლესია ჩვენი მეფის მახტანგ-ზორგასოანისაგან არის აშენებული, საშუალ მცხეთე საუკუნეში მრისტეს დაბადების შემდეგ მაშინ, ეჭვი არ არის, რომ ეს აღნიშნული ხმარის ეკლესიაც იმის დროს ეკუთვნის მომეტებულათ იმისათვის, რომ მახტანგ-ზურგასოანისაგან ნაშენი ეკლესიები ყველგან ერთსა და იმავე მასალასა და არხიტექტურას წარმოადგენს. ამასთანავე ამავე მეფემ, იმავე საშუალ მცხეთე საუკუნეში, დაიპყრო აფხაზეთი და სხვა ადგილები და გაავრცელა მათ შორის მრისტეს სწავლა და ეკლესიების შენობები.

ამ აღნიშნულის ხმარის მდებარეობიდან, სიმხრეთის მხრით, აფხაზეთის სამხლგარი დაიწყობა და ვინ იცის, რომ უწინ ეს ალაგიც აფხაზეთს არ ეკუთვნოდა! ამ ეკლესიას გარდა, კიდევ სხვა შენობებიც არის აქა და შარაჩაიაში, როგორათაც მსგავსი ამისი, ეგრეთვე სხვა მრავალნიც; მაგრამ ამ უკანასკნელთ შენობების ხასიათი წარმოგვიდგენს უფრო ოამარ მეფის დროს, — ეცე იგი დასასრულ მეტორმეტე და დასაწყის მეცამეტე საუკუნოების შენობებს, რომელნიც ცხადათ განსხვავდებიან — ზურგ-სლანის დროის შენობებისაგან. ოამარ მეფემ როდესაც მთლათ ძაგკასია დაიპყრო, მაშინ გაავრცელა ეგრეთვე მთიულე-მაჰმადიანებთ-შორის ქრისტიანობა, ეკლესიების და ციხეების შენობები. საჩინეთში ეხლაც ასოვსთ,

კისაკენ. ზანგის მდინარეში უნდა გასულიყო; ნახა, რომ ხილი არის, იკითხა: ამ ხილს რა ჰქვიანო? უთხრეს: „ხეირათ ქორფი“ (სამადლოთ აშენებული ხილი). ნადირამ ხილზედ არ გაიარა: ეგ ხილი აუშენებიათ რომ სამადლოთ გაირონ, მე არ ვავიე-ლიო, მე უნდა მქონდეს ჩემგნით სამადლოთ აშენებულიო. წავიდა, ფონში გაიარა.

ნახა ნადირ-შაჰმა, რომ ზარბაზანი დააგვიანეს, არ მოიტანეს, რათგანაც ცუდი გზა იყო; საქონლით ვერა ზიდეს; დაიბარა მრევენის სომხები, უბძანა: უნდა თქვენ დღესვე მოიტანოთ ის ღიდი ზარბაზანი. სომხები მოგროვდნენ ერთობლივ და გათრე-ვით წაიღეს ზარბაზანი ნადირ-შაჰთან.

როდესაც დაღამდა ოსმან-ფაშის კარავში სანთელი აანთეს, რომელიც იდგა ერთს გორაზედა. ნადირ-შაჰმა, თვითონ მომართა ზარბაზანი და ესროლოა კარავს, კიდევაც მოგლიჯა ის კარავი. შეშინებული ოსმან-ფაშა გაიქცა და ეგრეთვე იმისი ჯარიცა. ნადირ-შაჰმა ჰყვანდა ინდოეთის ლაშქარში ნამყოფი გამოცდილი თან მოყვანილი ჯარი 12 ათას კაცამდის; შეუტყის და გააქციეს ოსმალთს ჯარი, ვიდრე ამირანის მთამდის; იქ ერთი ღრმა ხევი არის, სადაც ჩამოდის ამირანის მდინარე,

მრავალი ოსმალთს ჯარი ჩაყარეს იქა, დახოცეს და მრავალი დავლა წართვეს, ასე რომ აქამომდეც იპოება იმ ხევიში და მინდორში ოსმალთს ჯარის დაბანჩები, ხანჯლები და სხვა იარაღები. 1841 წელსა ზანგის მდინარეში იპოვეს არზნის სოფელთან ოსმალელებისგანთ ჩაგდებული წყალში ერთი ზარბაზანი, რომელიც მოიტანეს სოფლელებმა ჩემთან ლარჩიჩკში და მეც გავგზავნე მრევენის ნაჩაღნიკთან. შაშის კარავი რომ იდგა გორაზედა, ნადირ-შაჰმა როდესაც ესროლოა ზარბაზანი და მოგლიჯა, ჰკითხა: რა ჰქვიან ამ გორას? უთხრეს — „ნუხუთ თაფა.“ ოქვა: ამის იქით დაარქვით „მურად თაფა“ (სურვილის აღმსრულებელი).

ამ ნაირად ნადირ-შაჰმა ოსმალთს ჯარი გარეკა მრევენის ქვეყნიდან და წაართო მათ მრევენი, რომელსაცა დიდხანსა ჰფლობდნენ. მრევენის ქვეყანა შეაერთა სპარსეთსა და როდესაც კარავათ დაამშვიდა იქაურობა, ადგა და წამოვიდა ოფილისსა და საქართველოდამაც გაყარა ოსმალელები, რომელსაც ისინი ფლობდნენ; ნადირ-შაჰ რომ მოვიდა ოფილისსა, მაირ-ხანიც თან მოიყვანა, რომელსაც ძალიან სწყალობდა. ჰკითხა მაირ-ხანს: მინა გყავს ნათესავი აქა, რომ იმას კარგი თანამდებობა მიე-

ცეო? მაირ-ხანმა წაიყვანა არყუთას-შეილი შიო-ბეგი და მისცა მას ოფილისის ქალაქის მოურაობა. საქართველოს საქმეები რომ ვაათავა, მერე წავიდა, ბაქო, შირვანი და ღალის-ტანი დაიპყრო.

ანბავი მოუვიდა ნადირ-შაჰსა, რომ სპარსეთში არეულობა არისო. წავიდა სპარსეთსა, იქ უმტრეს უწინდელი შაჰების ნათესავთა და ორგუ-ლობით მოკლეს ნადირა 1747 წელსა.

იმის შემდეგ დაჯდა მეფეთ შარიმ-შაჰი, რომელიც აღრე შირაზისა და მურდისტანის მმართველი იყო.

იმის დროს სპარსეთში ძალიან მოსვენება და მშვიდობიანობა იყო; შარიმ-შაჰი 1778 წელს გარდიცვალა. შემდეგ სპარსეთში შეიქნა დიდი არეულობა და სისხლის დერა მიქნელთა შორის მეფობისა.

ამ არეულობის დროს შირაზში იყო საპყრობილეში შარიმ-შაჰის ბძანებითა დესპანათ წაყვანილი ხოჯა ალა-მაჰმად-ხანი, რომელიც არ იყო გამოჩენილი კაცი. მს გაიქცა შირაზიდან და მივიდა თავის ძმა მურთუზა-შეილი-ხანთან, რომელიც ასტი-რბათის და მაზანდანის პროვინციების მმართველი იყო. ამისმა ძმამ კარგათ მიიღო. მაგრამ ალა-მაჰმად-ხანმა, მაგიერ მადლობის გადახდისა ძმისათვისსა, დიდის უწყისე-

ბითა და მტრობითა გაავდო იგი თავის მმართველობითგან და თვითონ დაჯდა იმის ალაგასა. შემდეგ ისპანიც დაიპყრო მალეც, შეიქნა მთელი სპარსეთის ბძანებელი და ხემწიფე. ძმა მისი მურთუზა-შეილი-ხანი, რომელიც ხოჯა ალა-მაჰმად-შაჰმა გაავდო, გაიქცა, წავიდა ბილანსა და მიღებულ იქნა ანხალო-ში, საცა იდგა რუსის ხომალდი და იმ ხომალდის კაპიტანმაც მიიღო და მისწერა ხემწიფეს, რომ მაჰმად-შაჰის ძმა მოვიდა ჩვენთან და სურს, რომ გადმოსახლდეს რუსეთშიო. ხემწიფისაგან ბძანება მოუვიდა 1793 წელსა, და წავიდა მრავალის კაცებითა თვითან სახლობით. რაოდენიც მურთუზა-შეილი-ხანი იყო ერთგული რუსეთისა, ესოდენიც ალა-მაჰმად-შაჰი ემტერებოდა.

ალა-მაჰმად-შაჰმა რომ შეიტყო, მრეკლე მეფე ტრახტატით შეკრულა 1783 წელსა რუსეთის იმპერატორთან, იმაზედ უფრო ვადაემტერა მრეკლე მეფესა და გულში ჰქონდა, რომ იმისი ჯავრი ამოიყაროს. ხოჯა ალა-მაჰმად-შაჰი რომ მეფეთ დაჯდა, ნადირ-შაჰის გვამი საფლავითგან ამოაღებინა და დასწოა იმის ჯავრითა, რომ ის ხემწიფის ჩამომავლობისა არ იყო და მეფეთ რათ დაჯდაო. ო. იოსებ არღუთინსკი

მამა პაპათაგან წერილ-გადმოცემით, მისი მეფობა და ძირითადი გულ-მხურვალეთ და აღტაცებით იხსენიებენ.

სიმაგრე ხმარობამ დასავლეთ-ჩრდილოეთის მხარეს ორმოცდახუთ ანუ ცოტა მეტ-ნაკლებ ვერსზედ მდებარეობს ქ. ბატალბაშინსკი, მდინარე შუბანის პირას მარჯვენა მხრით. ძველადგან ეს ალაგი ერთი რომელიღაც „ბატალ-ფაშისა“ ყოფილა და როდესაც რუსებს დაუპყრიათ, ისევ ძველი მფლობელის სახელით დაურქმევიათ. მდებარეობა ეკვ ადგილია ბატალბაშინსკი, უმაღლესის ბრძანებით, კარგა ხანია ქალაქად არის დამტკიცებული, მაგრამ საქმით-კი ჯერ არც ნამდვილი ქალაქია და არც სტანიცა, ანუ უკეთა ვსთქვით, ერთი-ც არის და მეორეცა ერთმანეთში არეული.

ძანონიერი სამოქალაქო წესი ჯერ არ არის შემოღებული.

მომეტებულ ნაწილს ადგილობრივ მცხოვრებლებს შეადგენენ ყაზახები და ჰყავთ თავიანთი სტანიჩნი ატამანი; და რადგანაც ესენი რიცხვით უფრო უმრავლესობენ მოქალაქეებზედ, ამისათვის გავლენაც ამათი უფრო მეტია, ვიდრე მოქალაქეებისა და ეს უკანასკნელნი ძალა-უნებურათ უნდა ემორჩილებოდნენ ამათს წესდებულებას.

ჩემს აქ მოყოლობაში აქაურ მოქალაქეთ კრება იყო და არზა გაგზავნეს უმაღლეს მთავრობასთან ქალაქის გამგეობის (დუმის) დასაფუძნებლად. და როდესაც აუსრულდებათ აქაურ მოქალაქეებს ეს თავიანთი განზრახვა და სურვილი, მაშინ-კი სრული ქალაქის წესი ექნებათ და აქაურ ყაზახებს ფრთები ჩამოეშვებათ და იძულებულ იქნებიან დაემორჩილნენ ქალაქის გამგეობას და საზოგადოთ სამოქალაქო წესდებულებას. მაშინ ადგილობრივი მცხოვრები ყაზახები უნდა გადასახლდნენ მხვა საყაზხო სტანიცებში; და თუ ითავრობამ ისურვა და ამათი სურვილიც იქნება, მაშინ-კი ყაზახობი-დამ განთავისუფლდებიან და მოქალაქეებად შეირიცხებიან; მაგრამ ეს არის ძგონია, რომ მოხდეს, რადგანაც ჯერ ერთი, რომ მთავრობა არ აყაბულებს, და მეორეც, — თითონ ყაზახებს სამსახური და სახელმწიფო გადასახალი უფრო მსუბუქი აქვსთ, ვიდრე მოქალაქეებსა, რომელთაც კისრათ ადევთ ქალაქის ქალაქურ წესზედ შენახვაცა და სახელმწიფო გადასახალიც საგრძნობელად.

აქ სცხოვრობს მამრის უფროსი თავის გამგეობითა, მომრიგებელი

მოამართლე, სამაზრო პოლიცია, არის, რასაკვირველია, სატულაო, შუბანის ყაზახთ დივიზიის შტაბი, ფორტა, აფთიაქა — კერძო და მთიულეებისა, სამაზრო საყმაწვილო სასწავლებელი, სამ-კლასიანი საქალეზო სასწავლებელი, ეხლა აშენებენ სახელოსნო სასწავლებელს და სხვ.

აქაური ვაჭრობა მომეტებულ ნაწილათ სომხების ხელშია. ამით თავიანთი ეკკლესიაცა აქვსთ საკუთარისავე ტერტერითა და ტირაკუათი (ლიაკერი).

მდინარე შუბანის მარცხენა მხრით ჩაყოლება ჩერქეზები სცხოვრობენ ვიდრე შავს ზღვამდის... მსენი ცხოვრებით არ განსხვავდებიან ჩრდილოეთ ძავეკაზიის ჩერქეზების და ჩანების ცხოვრებიდან.

ასლი, ფეტვი და სიმინდი ბლომათ მოჰყავთ. სხვარი და ცხენის ჯოგი ხომ ამათი საზოგადო სიმდიდრეა. სხვათა შორის, ეხლა შემოუღლიათ კანაფის თესვა და ტილოს ქსოვა. ღვინვაკაცების ხელ-საქმე ხომ ღმერთს საზოგადოთ ჩერქეზებში და მთიულეებში დაუბღერტნია კალთა.

შარშანდელი წელიწადი ყუბანელებისათვის ისე საგრძნობელი არა ყოფილა, როგორც სხვებისათვის. საქონლის საზრდო უხვათ არის. მიევა ერთი კარგათ დადებული რუსული ურემი მანეთია და თუ ძირეულათ იყრდის კაცი, უფრო იაფად დაუჯდება. ძარტოფილი და კომბოსტო ორივე თემში ძალიანა გვარობს, მაგრამ სიკეთით უფრო შუბანისა სჭარბობს. ადგილ-ადგილ სტანიცებში ხეხილიც კარგათა გვარობს.

წლევანდელმა ზამთარმა დასაწყისის დროს თავისებური სუსნი მოიტანა, მაგრამ შემდეგ-კი ძალიან კარგი ამინდები დადგა; და მხოლოდ ამ მთვარის (იანვარში) გავსების დროს ცოტა არა რომ ხმელი ყინვები დაიჭირა.

საზოგადოთ შუბანის ადგილობრივი მცხოვრებნი არიან: რუსების ყაზახები და გლეხები, ჩერქეზები, ოსები, ჭიუტები, სომხები და მცირედი ნაწილი ნოღაიელები.

გ. ბრემელი
ბატალბაშინსკი, იანვრის 19-ს

გიქარაღმამე მალაქის ცხენების გადასახლისა თფილისის მეორე გილდის ვაჭარი ხ. გ. რ. ა. ბაზის დე ბაზოკში ამით აცხადებს საყოველთაოთ, რომ ვისაც თავის საკუთარის საჭიროებისათვის ჰყავთ ეკიპაჟის ცხენები, აგრეთვე საბიუჯო ფაეტონებისა და დროშკების ცხენები და ტვირთის გადატანისათვის, უნდა შეემოიკეთონ ჩემს კანტორაში გადასახალი, იმ კანტორაქის ძალით, რომლითაც თფილისის მალაქის გამგეობა შემეკრა მე ამ თებერვლის 11-ს სამის წლის ვადით, ე. ი. ამ 1877 წლის 1 იანვრიდან ვიდრე 1880 წ. 1 იანვრამდე.

ჩემი კანტორა იმყოფება მე-უჩხატკაში, 1 განყოფილებაში, თავად ბეზუთაოვის სახლებში, მათრის მედანზე, საიდანაც ჩემგან დაყენებულის პირისაგან (პოვერენი-საგან) მიიღებს ფულების შემოტანის კვიტანციას ჩემ ხელმოწერილს. ჩემი კანტორა გახსნილია დილის 8 საათიდან საღამოს 5 საათამდინ.

მალაქის გაგზომისაგან თფილისის მალაქის გაგზომისა საყოველთაოდ აცხადებს, რომ იჯარით მიიწოდება მანქანა მალაქის დახმარება ქალაქს თფილისში. ვისაც ამ იჯარის აღება ჰსურს,

დაწერილის ანუ სიტყვიერის განცხადებით უნდა მიმართონ მალაქის გამგეობაში, სადაც ყოველ დღე დილის 10 საათიდან ნასადილევის 2 საათამდინ შეიძლება ნახვა კონტრაქტისა, რომლის ძალითაც ეს ხსენებული იჯარა მიეცემა.

(3-2)

თფილისის სამაზრო
(4 პირლის სასოფრად)
მრეწვის მედანზე, ჩიტახოვის სახლებში ავათმყოფებს მიიღებენ ყოველ დღე, კვირას გარდა, დილის 8 საათიდან დილის 10 საათამდინ.

მ. რ. შაბათის: ექიმი მინკივიჩი — ხირურგიულ ავათმყოფობისათვის, მარალვენი და ლისიცივი — შინაგანი ავათმყოფობისათვის.

სამ შაბათის: მერმიშვი და მარკაროვი — შინაგანი ავათმყოფობისათვის, მამაშვი — თფლისის ექიმი.

მ. თ. შაბათის: ლისიცივი — შინაგანი ავათმყოფ., შიურარიანცი — ვენერიული ავათმყოფობისათვის.

ხ. თ. შაბათის: მერმიშვი შინაგან ავათმყოფობისათვის.

პ. რ. ა. კ. ვ. ს. ლისიცივი და მ. სატუროვი — შინაგანი ავათმყოფობისათვის და მინკივიჩი — ხირურგიული საფის.

შაბათის: მერმიშვი და მარკაროვი — შინაგანი ავათმყოფი. შიურარიანცი — ყურის და ხირურგიულ ავათმყოფობისათვის და მამაშვი — თფლისის ავათმყოფობისა.

თფილისი ანგარიში
ივრის გამსახმავლ-შემანახველი ანგარიშისა
1 იანვრიდან 1877 წლისა 30 იანვრამდინ.

მინ. კაპ.	მან. კაპ.
შემოსავალი	
წილის ფული 101 წე-	
ვრისა — — — —	1,647 50
წმინდა მოგება — — —	25 29
სათადარიკო თანხა — —	2 87
სარგებელი წინეთ დაჭერილი 15	„
სარგებელი ახალი ვადის მიცემის დროს დაჭერილი	95
დაბრუნდა სესხი — — —	188 50
ნასესხი თფილისის საურთიერთო ბანკიდან პირველად — — — —	500 „
მეორედ — — — —	500 „
სხვა და სხვა შემოსავალი	„ 81
მექსილის ქალაქი — —	3 45
ჯამი — — — —	2,884 37

მან. კაპ.	მან. კაპ.
დასავალი:	
დასესხებული	2,163 60
ახალი ვადით — — —	32 40
ბადახლილი ნასესხი პირველი — — — —	500 „
სარგებელი მეორე ნასესხისა — — — —	25 83
საწევრო ფული კრედ. გასახ. 100	„
სარგებელი წინეთ დაბრუნებული ნასესხისა — — —	1 90
სამართველოს ხარჯი — —	2 „
მექსილის ქალაქი — — —	4 „
ძანაში არის — — — —	54 64
ჯამი — — — —	2,884 37

განსხვავებანი
კვირაობით, იარაშაპში, უ. ზაქარია ჰიჭინაძესთან ისყიდება ყოველნაირი ძველი და ახალი ქართული წიგნები.

(10-6)

რძ. მზა.	ლილა.	სალამ.	II კ.	III კ.
თფილისი	9 36	4 54		
მცხეთა			68	38
ზორი	12 21	8 41	2 40	1 23
ხაშური	2	11 10	3 92	2 18
ბეჟათუბანი			4 42	2 46
შვირილი			5 81	3 23
შუთისი	8 23		6 75	3 75
სამტრედია			7 73	4 29
ა. სენაკი			8 57	4 76
შოთი	11 44		9 75	5 42
შოთი	8 40			
ა. სენაკი			1 18	66
სამტრედია			2 6	1 14
შუთისი	11 51		3 4	1 69
შვირილი			3 98	2 21
ბეჟათუბანი			5 33	2 96
ხაშური	5 41		1 6	5 84 3 24
ზორი	7 23		3 6	7 36 4 9
მცხეთა			9	8 5 4
თფილისი	10 16		7 24	9 75 5 42

სამსხლის გეგმა	მ. კაპ.
ა) შოთიდან მრდის:	
მდისსიკენ — ხუთშაბათს დილით.	
სტამბოლს — კვირაობით, დილას.	
ბ) მდისსიკედ:	
შოთისკენ — ხუთშაბათს, ნასად. ვსაათ.	
სტამბოლს — ოთხშაბათს, შუადღეზე	
შოთიდან:	
სახუმამდი	4 „ 3 „ 1 „
მერხამდი	20 50 15 50 5 „
ტავანოვ	34 „ 27 „ 8 60
მდისსამდი	38 „ 30 „ 9 60
ტელეგრაფი	
მ. კაპ.	
მ. ცი სიტყვა თფილისიდან:	
შუთისს; შოთს	1 —
ზორს, ღუშეთს, სიღნაბს	50 —
როსტოვს მდისს მოსკოვს	2 —
პეტერბურგს, ვარშავას	2 —
მსმალეთში, შვეიცარიაში	3 —
იტალიაში და საფრანგეთში	3 50 —
ინგლისში	3 75 —

შოთი
ა) თფილისი და მცხეთის საზღვარ გარეთ, შუთისის, რუსეთს — ყოველ დღე კვირას გარდა. შუადღე. ოთხშ., მსხურგეთს — პარასკ. და ორშაბ. ბაქოს — ორშ. სამშაბ. და შაბ. პანეთს — სამშ. და შაბ.

ბ) შუთისი და მცხეთის თფილისისა და შოთისაკენ — ყოველდღე, კვირას გარდა. მსხურგეთს — ორშ. და პარასკ. შუადღის — ოთხშაბ.

გ) ბორი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

დ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ე) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ვ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ზ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

თ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ი) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

კ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ლ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

მ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ნ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ო) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

პ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ჟ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

რ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ს) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ტ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

თ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ი) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

კ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ლ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

მ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ნ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ო) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

პ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ჟ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

რ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ს) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ტ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

თ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ი) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

კ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ლ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

მ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ნ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ო) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

პ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ჟ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

რ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ს) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ტ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

თ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ი) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

კ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ლ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

მ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ნ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ო) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

პ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ჟ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

რ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ს) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ტ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

თ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ი) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

კ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ლ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

მ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ნ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ო) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

პ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ჟ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

რ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ს) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ტ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

თ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ი) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

კ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ლ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

მ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ნ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ო) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

პ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ჟ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

რ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ს) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ტ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

თ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ი) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

კ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ლ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

მ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ნ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ო) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

პ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ჟ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

რ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ს) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ტ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

თ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ი) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

კ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ლ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

მ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ნ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ო) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

პ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ჟ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

რ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ს) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ტ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

თ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ი) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

კ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ლ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

მ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ნ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ო) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

პ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ჟ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

რ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ს) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ტ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

თ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ი) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

კ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ლ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

მ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ნ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ო) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

პ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ჟ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

რ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ს) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ტ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

თ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ი) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

კ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ლ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

მ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ნ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ო) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

პ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ჟ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

რ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ს) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ტ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

თ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ი) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

კ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ლ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

მ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ნ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ო) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

პ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ჟ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

რ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ს) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ტ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

თ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ი) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

კ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ლ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

მ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ნ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ო) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

პ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

ჟ) შოთი და მცხეთის შოთიდან ყოველ დღე,